

74 Lib. I. De publica Martyrum

passione fortior, tantò clarior, & major in honore. Nihil planè clarius in Ecclesia resonat, nihil est ei gloriōsus, majus, potius, & antiquius, quād Martyrum suorum confessiones, quae in illa pro valido munimento sunt aduersus hostium machinationes, furorem, temeritatem.

284 Alium, non alienum ab Hebræorum, & Gentium aliarum consuetudine sensum habere possunt illa verba, *propugnacula argentea*, qui alicui forsan erit pergratus; & satis innuitur à Paraphraſe Chaldaeo his verbis. *Dicit Michael Princeps Israel, si ipsa steterit scutum fundamentum inter populos, & dederit argentum, ut possidat unitatem nominis dominatoris seculi, erimus ego & vos cum Sribis eorum circumdantes eam sicut ordines argentei.*

Martyres aurati, & argentei Ecclæsæ militis. Et non habent potestatem populi, ut dominentur argento. Ni me fallo, ordines argenteos, appellat milites, qui olim argentei dicebantur, propugnaculum, seu præsidium argenteum: de quibus Livius 9. ab Urbe condita: *Tunica aurata militibus versicolor, argentea linea candida.* Argentati milites candidis ex lino tunicis utebantur, uti aurati versicoloribus. De hujusmodi argenteis militibus accipienda Platonis verba lib. 31.

Dialo. 3. de Republica: Vobis, qui ad imperandum idonei estis, aurum in generatione admisicuit: eis vero, qui ad auxilium ferendum præstant, argentum. Auxiliares militum copias appellat argenteum, seu argenteas. Putaverim eos, qui hoc nomine gaudebant, ut argentei milites dicerentur, insigne aliquod gestasse ex argento. Quod non obfciū tradidit Complutensis Magister Cyprianus Cifleriensis ad illud c. 5. *Cantic. Caput ejus aurum optimum, ubi ita: Hoc genus auri obrizon, quasi ophiazon dixerit Latini. Hinc (ut arbitror) dignitas militaris Sancti David ducitur, que Michtham appellatur, quasi titulus seu dignitas deaurata; & Latini equites quosdam auratos appellant.*

Et publicæ confessionis: unde P. 73. 19. Ne iradas bestiis animas confitentes tibi. Pl. 73. 19.

Columba sapientia emblemata. Pro confitentes, est Hebræa vox ibor, quæ turturem, vel columbam significat, turtur enim species columbae est. Unde vertas: ne iradas bestiis, seu multitudini hostium turturum, vel columbarum tuarum animas: quasi idem fint animae clara voce Christum confitentes, ac turtures, seu columbae suaviter canentes, vel portiū gementes. Quod est dicere (ait S. Bruno) eti corpora permittas affigi, non saltem animas eorum permittas bestiis conformari. Eòdem spectant illa Can. 1. 10. *Murenulas can. 1. 10.*

aureas faciemus tibi vermiculatas argento. Hebræe pro murenulas est eadem vox in plurali thor, id est, turtures, columbas. Monile est ex auro, & argento in speciem columbarum artificiosè elaboratum; quo infra designari efficio Ecclesiæ Martyres. Tertiò, symbolum est columba argentea Spiritus Sancti, ad quem spectat suggerere Martyribus extenam fidei Christianæ confessionem, ut supra dixi.

285 Denique ne fine novo aliquo nitore a-beant illa, quæ continenter subtexuntur, verba; *Si ostium est, copingamus illud tabulis cedrinis;* can. 8. audi inibi Justum Orgelitanum Episcopum commode ad rem nostram. *Si est quis idoneus Iustus Or. ad loquendum, & velut ostium, quod aperitur, & clauditur, tempus loquendi, vel tacendi intelligit; hoc tale ostium tabulis cedrinis compingamus, ut dum odoriferum lignum in se su-* *scipit,*

Testificatione Cap. X.

75

scipit, cum Paulo dicere posse: mihi absit gloriaris nisi in Cruce Domini nostri Jesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Ut vides, *ostium* appellat ora Martyrum; ab os enim fit *ostium.* Et Tuccius Tuccius in Cantica Annotatione Rosa, causa 3. putat de Sponsa ore purpureo esse sermonem c. 7. 5. *Come capitis tui sic purpura: nam ipse ex Hebræo vertit; Ostium capitis tui purpura: id est, os tuum purpureum: quale illud, de quo Simonides apud Athenæum Deinosoph. 13. Oreque purpureo vocem tunc Virgo locuta.* Ora Martyrum purpureo Christi crucifixi cuore rubricata sonos edunt, qui non nisi Christo crucifixo, & Christiana fidei contestantur, usque ad sanguinis effusionem, & crucis seu aliud simile, supplicium. Pro illis: *compingamus illud tabulis cedrinis; ex Hebræo efferas: formemus, figuremus, fingamus illud tabulis cedrinis.* Est enim vox sur, quæ formare, figurare, fingere significat. Vox Chaldaea significat depingere tabulis cedrorum. LXX. vertunt sculpanus super eam tabulam cedram. De odorifero Crucis ligno verba accepit Orgelitanus; in quo Christus apparet quasi *deictus*, seu *præscriptus*, ut Paulus loquitur. Tabula hæc ori Martyrum appingitur, ut illorum testimonia taliter efformata figurata, depicta, & sculpta in aures prodeant, ut non nisi Crucis, & Crucifixi magnalia resonent. Sic Martyres propugnacula Ecclesiæ sunt argentea, Milites argenteati, & ostia hostibus omnino præclusa, ob præstantem fidei testificationem, & publicam confessionem.

C A P U T X.

Martyres in Fidei testificatione CANES sunt Ecclesiæ fidelissimi, animosè latrantes.

287 **D**Esumptum hoc à canibus symbolum recte cadere in Ecclesiæ Martyres, incorruptos Christi testes, & fidelissimè latrantes, evincere nitor. Et quidem, fæcor esse in canibus nonnulla, quæ extant vilissimi, atque fodiendissimi homuncionis emblemata, ut patet ex 1. Reg. 17. 43. & c. 24. 15. & lib. 2. c. 3. 8. Ast plura præferi à natura, quæ illum maxime commendent, & symbolice nostros Ecclesiæ testes, seu Martyres. Ut enim Plinius lib. 8. c. 40. *Fidelissimi ante omnia homini canes.* Et pugnare adversus latrones canem pro Domino accepimus, coniectumque plagis à Domino non receperimus. Subdit, cohortes canum primas in acie dimicasse: *Hec erant fidelissima auxilia, soli Dominum novere: soli nomina sua, soli vocem domesticam agnoscunt.* Perit etiam Columella lib. 7. c. 12. de cane. *Quis famulus amavit Dominum? Quis fidelior comes? Quis custos incorruptior? Quis excubitor inventiri potest vigilans? Quis denique ulti, aut vindicis constantior?* Sed admodum splendide S. Ambro. lib. 6. in Hexameron c. 4. *Quis tam tenax potest esse beneficii, & memori gratiae? quandoquidem pro Domino etiam latrones infilire noverunt, & extraneorum accessus prohibere nocturnos, & mori pro Dominis, & commorari cum Dominis sint parati?*

Mutum illo- *pe etiam necis illatæ evidentiæ canes ad redar-* *rum testimoniū.* *Martyrum.* *Pro domi-* *nis mortui.* *Se* *parati?* *Similia* *P. Ildeph. de Flores de Agone Martyr.*

habet S. Basilius Hom. 9. in Hexameron. Ha- *Canum dotes, opinor, effecerunt, ut Aegyp-* *tii in arcanis suis litteris, atque hieroglyphi-* *cis, cùm Mercurium significare vellent, ca-* *nem pingerent. Est enim animantis hujus* *natura ad fidelissimè tuendum, & custodiend* *um opportuna, in qua notetur vigilans* *laudabilis, latratus promptus, & prudentia* *veluti lumen ad investigandum, & discernen-* *dum inter hostem, & amicum; & judican-* *dum quid opportunius videatur. Lege Plu-* *tarachum de Iside. Hinc Massanissa Nume-* *dia Rex: Salutem suam custodiā canum val-* *lavit, ut prodit Valerius Maximus lib. 9. c. Valer.* *13. & Aelianus Var. hist. lib. 1. c. 13. auctor Maxi-* *eft, Gelonem Syracusum, Canem leæti custo-* *dem habuisse fidum, & constantem. Imo in* *communi Græciae usu fuisse, ut opulent, &* *magnates ad nocturnam custodiam canibus* *uterentur, tradit S. Grego. Nyss. de Beati.* *Orat. 5. in fine. Nec mirum, tanti sit habita* *ta hæc canum fidelitas, & latratus fidelissi-* *mus, cùm tam eximia sit, ut nec horren-* *tium armorum luce moveantur, nec mortem timeant, sed opperant, dummodo la-* *treant, & pugnant pro Dominorum custodia,* & præsidio.

288 Hæc omnia longè excellentiori modo in Ecclesiæ Martyribus resplendent; quorum publica confessio, & generosa de Christiana fide testificatio coram Tyrannis, promptus quidem latratus est, qui ipsos Martyres & ostendit, & ostentat, Domini amatores, comites fidelissimos, incorruptissimos custodes, excubitores vigilansissimos, ultores, ac vindices, mori pro Domino, & commori cum Domino paratos, & gestientes; quin ulla possit carnificina vel ostentata, vel irrogata, eos à fidelissimo latratu compescere. Est planè hoc, quod Vates cecinit clarissimus Pf. 67. 24. ubi Pf. 67. 24. sermo est litterarius de Christo Domino, Christiana republica antiquis obiecta Moseycis, & Israeliticis umbis. Dixit Dominus; ex Bafan convertam, convertam in profundum maris. Verbum convertam ex Hebreo sonat, iterare, iterum facere. Promit Deus, se iterum acturum nobiles triumphos de Bafan, & Atgypto, instauraturumque nova illa facinora modo præstantiore, & gloriōsiore. Atqui, Bafaniæ erant immanes populi Israelitici hostes, Bafan montem incolentes, qui, quia robustissimi erant, Gigantes appellantur Deute. 3. 13. & 11. & fibi potentiam arrogabant. De his triumphavit Deus gloriōsissimè, uti David celebrat Pf. 82. & Pf. 134. & 135. Triumphus, quem Deus egit de Aegyptiis fibi arrogantibus sapientiam (fuerunt enim sapientissimi, ut patet ex Isa. 9. 12. Acto. 7. 22.) notissimus est. Ut ergo ostendat Deus nobiles victorias quas de Tyrannorum potentia, & mundana sapientia erat acturus, renovaturum se dicit partos olim de Bafanis, & Aegyptiis triumphos. Quia id ratione futurum, continenter exprimit his verbis:

289 *Ut intingatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso.* En Mar. Pf. 67. 24. tyrum testimonia suo ipsorum cuore obsignata. Ubi particula, ut, est mihi si, simodò, dummodo. Atque adeo sensus erit. Tyrannorum potentiam, & sapientiam triumphabit Deus, dummodo Ecclesiæ fideles pro Christi, ac Christianæ fidei confessione sanguinem fun-

G 2 dant.

S. August. dant. Quae quidem est S. Augustini mens in hujus Psalmi Enarratione. Sic ille: *In tantum gratia tua proficit, ut fiat pes tuus inter membra tua ad annunciatum Evangelium tuum, & pro nomine tuo diu ducentes Martyrium, usque ad sanguinem certent. Sic enim, ut arbitror, convenientius intelligitur pes ejus tinctus in sanguine.* Deinde Martyrum confessiones, & testificationes commendari à Propheta censet illis verbis, *lingua canum tuorum, &c. subtextitque. Eosdem ipsis, qui usque ad Sanguinem fuerant pro Fide Evangelica certaturi, etiam canes vocat, tanquam pro suo Domino latrantes. Canes laudabiles non detestabiles, fidem servantes Domino suo, & pro ejus domo contra inimicos latrantes. Non enim tantummodo canum dixit, sed canum tuorum; neque eorum dentes, sed lingua laudata est: quoniam non uite frustra, nec sine magno sacramento Gedeon solos eos iussus est ducere, qui fluminis aquam sicut canes lambent. Praecitat etiam S. Prosper de Promissionibus, atque Prædictionibus parte 2. cap. 18. Transferunt, & nostri Martyres probandi per ignem, & aquam: lambentes lingua, ut canes Domini: quos David commendat, dicens: lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Hi enim pro eo nunc latrant, qui eum aliquando oderant, quorum latrati omnis Christi fugatur adversarius. Concinit Origenes Homil. 9. in Judices. Astipulatur S. Gregor. Magn. lib. 30. Moral. cap. 17. ubi in trecentis militibus agnoscit Christi Martyres, in aquis Catholicam doctrinam, in lingua testificationem. Illos videbis. Martyres itaque commendari Deus voluit à lingua fideli, à vocali testificatione per opus martyrii egregium roboretur. Hæc porro ratio bibendi Evangelicæ doctrinæ aquas præstantior, laudabilior.*

S. August. *Martyres sunt canes Christi latrantes.*

S. Bruno. *Judi. 2. 4. Marty. in militibus Gedeonis designati.*

290 Huc venit expendendus ille trecentorum militum delectus à Gedeone factus Dei imperio. Judi. 7. 4. *Qui lingua lambuerint aquas, sicut solent canes lambere, separabis eos seorsum: qui autem curvatis genibus biberint, in altera parte erunt. Fuit itaque numerus eorum, qui manus ad os proiecirent lambuerant aquas, trecenti viri. His trecenti viris pars Victoria est de Madianitis, additis præterea tubarum sonitu, lagenarum confractione, & lampadarum splendore. De quo infra. Hic dumtaxat premo illa? Qui lingua lambuerint aquas, sicut solent canes lambere. Etenim, illi merito strenuissimi habentur milites, qui bibunt, non ut boves; aut equi, cæteraque quadrupedia, nimia videlicet corporis inclinatione, utroque genu flexo, neque anteab ab stagno, aut fluvio recessentia quam sitim abunde expleverint, se se ingurgitantia: sed qui bibunt ut canes modice inflexi, aquas lambentes potius quam sorbentes, sitim restigentes magis quam expletentes. Illam enim ingurgitationem, nimium pronum habitum, & proculibet in bendo ad superstitionem spectasse, vanumque Deorum cultum; vel etiam ad proprii genii, cuius in aqua conspicetur imago, adorationem, & exosculationem, arbitrantur veterum expositorum nonnulli: reliqui vero ad ignaviam, humilis, & abjecti animi timiditatem, referunt. Qui vero carptim more canum, biberunt stantes, & aquas veleti ad os elevantes, strenui, ac generosi milites habiti sunt, siquidem ne hoc quidem quantulumcunque quietis ac refrigerationis indulserunt, sed steterunt indefessi, solertes, & cauti, Duci suo promptissimi, & ab bellum, & ad vociferandum expeditiores.*

291 Sanè probatio hæc, fuit linguae probatio, & linguas discipiebat Deus in suis militibus, canum linguis quam simillimas; milites sibi feligi voluit, qui latrare ad instar canum possent, quin illis res illa esset impedimento. *Lingua experimentum in Martyr.*

S. August.

CAPUT XI.

Vocalissima Martyrum testimonia perbellè adumbrata in Rationale, in Lamina, & Tintinnabulis aureis summi Hebræorum Pontificis.

293 Inter alia supremi Hebræorum Antistitis ornamenta, in summo promicat loco

Lamina aurea; in medio resplendet *Logium,* sive *Rationale;* subsunt in infimo *malograna-* *ta,* & *aurea tintinnabula.* De quibus Exod. 28. & nos fusè, & accuratè in Tract. de Pontificiis Vestimentis. Dabo hic strictim quæ nostro maximè deservient argumento. De Lamina aurea habes v. 36. illius capituli: *Facies & Laminam de auro purissimo, in qua sculps操ere calatoris, Sanctum Dominum: ligabisque eam vitta hyacinthina, & erit super tiaram imminens fronti Pontificis. Laminæ hujus materia, ut cernis, ex auro erat purissimo, & nitenti; ejus forma ad modum lunæ dimidiæ, ut loquitur Innocentius III. lib. 1. mysteriorum Missæ, & nonnulli alii, quos retuli in illo Tractatu. In hac lamina excavatae erant, & colore aliquo coccineo replete (es maltes robor) quatuor Dei nominis ineffabilis, *Iehovah,* sa- cratissimæ literæ: quod nomen vel eft idem cum Divinissimo Jesu nomine, vel hoc in illo arcane continetur, aut ab eo derivatur. Alligabatur hæc lamina ipsi tiarae quibusdam vittis, seu laqueolis hyacinthinis, ita ut bonam frontis partem obtigeret. Deinde *Logium,* sive *Rationale* (ut constat ex v. 15.) pectorale erat gemmatum, & maximè purpureum summae venerationis, & pretiæ: in quo posita erant *Urim, & Thummim,* id est *Doctrina, & Veritas* (ut ipse Sacer Textus exprimit) quæ juxta plurim mentem nihil aliud sunt, quam illa eadem nomina literis aureis in ipso Rationali inscripta: & quemadmodum loquitur S. Cyriacus lib. 11. de Adorat. *Sive lapides illi fuerint, sive tanquam in aurea tabella ea nomina descripta, id non nimium curiosè per vestigabimus;* tantum scire satis erit, ea in Christi figura esse posita. Ademum è tunice fimbria hyacinthina appensa erant mala punica ex hyacintho, & purpura, & coco bis tincto, misis in medio tintinnabulus; ita ut tintinnabulum sit aureum, & malum punicum; rursumque tintinnabulum aliud aureum, & malum punicum. Ex LXX. Interpretum translatione graves expositores efficiunt, hæc malogranata esse cytinos, seu granatorum flores colorem sanguineum perfræ referentes. Hæc autem malogranata, duo, & septuaginta fuisse, & totidem aurea tintinnabula, sentio cum S. Hieron. Epis. 128. ad Fabiolam, S. Isidoro 1. Etymol. c. 21. Arnoldo de tract. de 7. verbis Domini in Cruce.*

In malis punicis Marti. defiguati.

294 His cursum præbatis, exstimo hoc splendido apparatu præsignari nostrorum Martyrum prædicationem, testificationem, & testimonia vocalissima de Christi Domini divina & humana natura, necnon de Catholicæ veritatis doctrina, quam suo rubricarunt cruce. Atque in primis, quis in purpureis malis punicis, vel, si mavis, in cytinus rubet, & sanguinei coloris, adumbrari neget per quamvenustè Ecclesiæ Martyres, vel etiam ipsammet Ecclesiæ plurimorum Martyrum cruore purpuratam? Accipe S. Gregorii

P. Ideph. de Flores de Agone Martyr.

verba ad cap. 4. Cantic. *Mala punicia sub ru-* *beo cortice multitudinem granorum continent:* sic SS. Martyres, dum sub igne tribulationis laborant, dumque pro Christo Sanguinem exterriti fundere non dubitant, multitudinem virtutum interius sibi congregant in mente. Accedit venerabilis Beda lib. 4. in Cantica. Jam ergo in aureis tintinnabulis malogranato- rum multitudinem ad sociatis, & crebro tintinnamento perfrepentibus quid aliud opportunius potuit adumbrari, quam Martyrum vo- ces, verba, prædicationem, confessiones, testificationes vocalissimas de Catholicæ do-ctrinæ veritate, de Jesu Christi arcanis my-steriis? Certe nullus ferè Interpretum est, qui in his aureis tintinnabulis non agnoscat symbolicè præfiguratam doctrinam Christi Evangelicam ore prolatam, & evulgatam. Cum vero per mala punica, sive granati flo- res, Martyres adumbrentur, satius erit, ut in tintinnabulorum timitu agnoscantur speciatum vocalis eorundem testimonia in fidei causa.

295 Quid autem tanto sanguinis, & vitæ dispendio Martyres testificantur, liquet ex iis, quæ, & fronte, & pectore interius, exterius

Christi Iesu
nomen Marti,
fronti infi-
xum.

S. Nazia-

Mart. pra-
quo supra cap. 5. Ecce tibi Doctrina, & Veri- cones veria-
tatis.

ad Roma
10. 10.

Prov. 19.

11. Doctrina viri per patientiam noicitur, sic S. Beda.

fatur: Doctrina Ecclesiastica per patientiam Do-

ctorum, quam sit perfecta, monstratur: quia dum magis afflictionibus ac morti corpus subdere, quam à docendi officio cessare voluerunt ostende-

bant utique quantum esset salutaris: quam tan-

tā instantiā defensare curarunt. Et S. Chrysost. S. Chrys-

Ser. 128. in S. Apollinarem Epis. & Mar. ne-

scio quo intuui ad laminam auream cum in-

scripto Jesu nomine, & Martyrum frontibus,

id est, mentibus tenaciter inhærentem, deli-

cate scribebat. Fundebat sœpe confessor sangui-

nem suum, sive vulneribus fidei mentis suæ

testabatur auctorem. Dixerat argute quoque

Probavit Martyrem, qui non eliciuit fidem, in-

jecit tela, quæ potuit, & omnia armorum suorum

genera callidus exegit inimicus, nec tamen for-

tissimi ducotoris movere mentem potuit, aut te-

merare constantiam. Adeò altè insidebat Mar-

tyrum mentibus lamina nominis divinissi-

mum aurea. Expende illud: probavit Martyrem,

uti aurum igne probatur, ideo, & aurea la-

mina, & aurea tintinnabula, imò, & auro

pretiosiora, 1. Petri 1. 7. Preme etiam id: nec

tamen movere mentem potuit. Manet enim usque adeò alta Martyrum mente divinissi-

mum Jesu nomen repotum, ut nulla eos valuerit ullo pacto tormentorum lanrena di-

moveare à Christi confessione, & Evangelicæ

doctrinæ veritate, & evulgatione; quin etiam

quó majora illi tormenta exciperant, edí-

G 3 beriore